

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan zjutraj, izveniši ponedeljke.
Mesečna naročnina:
v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/L — Telefon št. 213
Brzjavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.
Upravišтво: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Oglasi po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.
Pisanim vprašanjem naj se priloži znak za odgovor.
Račun pri poštnem č.k. uradu št. 13.258.

Bereda učiteljstvu.

Noben stan ne zre te dni z večjo skrbjo bližnji bodočnosti nasproti nego naše učiteljstvo. Zakaj doba, ki jo je svoj čas prestalo zlasti kranjsko učiteljstvo pod klerikalno strahovladno, se ni docela pozabila, rane, ki so se takrat zadajale šoli in učiteljstvu, še niso zaceljene. In vendar se danes prikazuje zopet nekaj podobnega na političnem obzorju bližnje bodočnosti samo s to razliko, da ne bo prizadet samo en del šol in učiteljstva, ampak, da bo čutilo prvo vse slovensko učiteljstvo, vse slovensko šolstvo torej tudi tisto, katerega mu je bil svoj čas pravičnejši boljši gospodar tujec, kakor pa domačin.

Zato je naravno, da vsak izmed učiteljstva, s skrbjo gleda v bodočnost in se vprašuje, kaj bo sedaj. Ne gre samo za lasten oseben dobrobit posameznikov in kolega stanu, ampak gre tudi za najvažnejšo narodovo institucijo, za — šolo. In danes nima učiteljstvo niti enega pravega zaščitnika. Zakaj kaj zmoreta n. pr. Reiser, ali pa samostojnež Pucelj, če bi prav šla z vladno večino, ki pa ju ne bo potrebovala. Ali naj se obrača na klerikalce in jih prosí zaščite proti njihovim lastnim persekucijam?? Na Radića ali pa Nemca Schauerja se pa gotovo ne bo obračalo. Resnično dejstvo je, da se učiteljstvo še ni nahajalo v tako težkem položaju. Koliko bi bil danes vreden en sam slovenski radikalni poslanec, to bodo kmalu čutili ravno tisti, ki so sledili slepo demagogični politični voditelje in strank in ki so v prvi vrsti onemogočili njegovo izvolitev. To je uradnišтво in učiteljstvo. Radikalna stranka bo lahko utrpela slovenski mandat, utrpeli ga bomo pa silno težko naprednjaki v Sloveniji.

To je dejstvo, katerega danes uvideva vsak realno misleč naprednjak in pred katerim je zastoj zapirati oči in si mašiti ušesa. Zakaj posledice tega žalostnega dejstva bomo že prehitro čutili na svoji lastni koži. Brez dvoma je danes, da se bodo klerikalci čimprej skušali polastiti glavne besede v Sloveniji in upeljati svoj režim. Zlasti jim je na šolstvu več, kakor na vsem drugem. Saj so svoj čas celo priznali, da jim gre pri njihovih avtonomističnih težnjah v prvi vrsti za šolstvo. V koliki meri in kako bodo uspeli, bomo kmalu videli, ko bodo začele padati žrtve.

Kdo je zakrivil vse to? Brez dvoma pade glavna krivda na tiste, ki so imeli vedno le lepe besede in obljube za učiteljstvo, ki so pri nas vedrili in oblačili, ki so znali preskrbeti samo nekaterim svojim najbližjim somišljenikom in prijateljem udobna mesta, ki pa niso pokrbeli za ves stan, ampak ga izročili na milost in nemilost stranki, ki mu že od nekdaj ni bila naklonjena. Te ljudi zadene glavna krivda. V svoji strankarski zaslepljenosti niso nastopali in odlašali stvarno, ampak neredko osebnost in strankarsko. Tako so se rodili grehi posameznikov in za te grehe bodo padale — žrtve, zanje bo trpel stan, trpeti bo šola.

V drugi vrsti pa leži krivda na učiteljstvu samem, ker je šlo v svoji kratkovidnosti slepo brez dna in stru za posameznimi voditelji in glasilci strank in je prav tako slepo verjelo lepodonečim pbljubam in frazam, pa ni pomislilo z lastnimi možgani.

Učiteljstvo ima tako lepo organizacijo, kakor je pri nas noben drugi stan. Ta organizacija pa je bila pod vplivom političnih strank, ki so jo izkoriščale za sebe. Voditelji stanovske organizacije so ostali v tesnih stikih s politično organizacijo ne samo kadar je bilo treba, ampak tudi takrat, ko ni bilo potreba. Zato ni čuda, če je med učiteljstvom samim in prav tako med političnimi strankami veljala stanovska organizacija učiteljstva samo za nekaj privesek politični stranki in velja žal še danes.

Zato danes upravičeno zre učiteljstvo s skrbjo polnim očesom v bližnjo bodočnost. Kje najde zaščito v teh težkih časih?

Zaščito more dati le tisti, ki ima moč pa tudi voljo. Kdo pa ima danes pri nas moč, so pokazale dovolj volitve. Klerikalne nakane bodo uspelo le toliko, kolikor bo prepustila NRS in nič več in nič manj. NRS pa nima nobenih obveznosti do tistih, ki so ji metali pod noge polena v svoji kratkovidnosti in si ser celo še takrat, ko jo še poznali niti, da je brez dvoma, da se bo stranka zavzela tudi za slovensko šolstvo in učiteljstvo, ker je šolstvo velikega po-

Potovanje naše kraljevske dvojice v Pariz.

Pariz, 23. marca. (P) »Petit Pa-
risien« poroča, da namerava kralj Ale-
ksander in kraljica Marija posetiti me-

seca aprila predsednika francoske re-
publike Milleranda. Jugoslovenska kra-
ljeva dvojica ostane v Parizu štiri dni.

Kombinacije . . .

Beograd, 23. marca. (Z) Kralj
Aleksander je sprejel danes dopoldne v
avdienci ministrskega predsednika Ni-
kola Pašića, ki mu je poročal o konč-
nem izidu volitev in o političnem polo-
žaju, ki je sedaj nastal.

Beograd, 23. marca. (B) Vpliv-
nejši politiki Narodne radikalne stranke,
ministri in člani glavnega odbora so
imeli danes dopoldne sejo v kabinetu
predsednika ministrskega sveta. Prisot-
ni so bili tudi ministrski predsednik
Nikola Pašić. Razpravljali so o notra-
njem položaju.

Beograd, 23. marca. (B) V par-
lamentarnih krogih se trdi, da je mini-
strski predsednik Pašić sklenil stopiti v
stike z zastopniki strank zaradi rešitve

položaja, ki je nastal vsled izida nedelj-
skih volitev v narodno skupščino. Zatr-
juje se tudi, da je Narodna radikalna
stranka že povabila demokratsko, naj
določi svoje delegate za razmotriva-
nje, kako naj bi se omogočilo čim uspeš-
nejše delovanje nove narodne skupšči-
ne. Radikalci upajo, da bo mogel do
5. aprila že vedeti za razpoloženje vseh
strank, ki bodo zastopane v novem par-
lamentu. »Politika« javlja, da se je sno-
či govorilo v parlamentarnih krogih,
da se gosp. minister Trifković vrača
s svojega potovanja v Dubrovnik čez
Sarajevo, da vidi, pod kakimi pogoji bi
Spahova skupina levčarskih muslima-
nov vstopila v vlado g. Pašića.

Sporazum z Radićem?

Beograd, 23. marca. (B) »Novo-
sti« doznajajo z zanesljivo strani, da
so vladni krogi mnenja, da zadeva po-
gajanj z Radićev stranko ni nepovoljna.
Narodna radikalna stranka smatra
Stjepana Radića kot realnega politika,
ki hoče prelomiti z dosedanjimi tradit-

jam. V zvezi s temi informacijami do-
znajajo »Novosti« tudi, da bodo mogli
zastopniki Narodne radikalne stranke v
Zagrebu priti do sporazuma z Radićem,
in da bo Stjepan Radić smatral ta spo-
razum kot sporazum med srbskim in
hrvatskim narodom.

Bunjevci ne gredo z dr. Korošcem!

Subotica, 23. marca. (B) V vr-
stah bunjevačko-šokačke stranke sta
se še pred volitvami opazili dve struji,
katerih eno sestavljajo mladi ljudje. Ta
skupina zahteva, naj stranka sklene, da

noče imeti nikake zveze z ljudsko stran-
ko dr. Korošca. Ta struja se je sedaj po
volitvah še ojačila, tako da so izvoljeni
poslanci bunjevačko-šokačke stranke
odločili, da ne stopijo v klerikalni klub.

Izboljšanje odnošajev z Bolgarsko.

Niš, 23. marca. (B) Dasi je jago-
slovensko-bolgarska konferenca delo-
vala naporno večerj dopoldne in popol-
dne, vendar ni utegnili pregledati za-
pisnikov vseh sej in jih podpisati. Pri-
hodnja seja je sklicana za danes. Obe
delegaciji mislita, da bo na tej seji mo-
goče pregledati in podpisati vse zapi-
snike. Razen tega se bo nadaljeval dnev-
ni red večerajšnje seje, ker se ni izčr-
pan.

Niš, 23. marca. (B) Bolgarska de-
legacija jugoslovensko-bolgarske kon-
ference je priredila snoči na čast naše
delegacije banket v hotelu »Ruski Car«.
Med drugimi so bili prisotni tudi veliki
župan in poveljnika pešadijske in ku-
pnijske divizije v Nišu. Ker se računa,
da bo na današnji seji končano vse de-
lo in podpisani vsi zapisniki, bosta obe
delegaciji najbrže že jutri odpotovali v
Beograd.

Madžarska in vojna odškodnina naši državi.

Beograd, 23. marca. (B) Ravna-
telj trgovinskega oddelka madžarskega
poslaništva v Beogradu je izjavil po na-
logu svoje vlade ministrom za zunanje
posle ter za trgovino in industrijo, da
madžarska vlada ne more več dobav-
ljati naši državi na račun vojne odškod-

nine one množine živine, ki jo je odre-
dila reparacijska komisija v Parizu. Pač
pa je pripravljena, namesto dobavljanja
živine pošiljati material za železniške
vagine in vagine same, kakor tudi po-
pravljati pokvarjene parnike, povlačne
ladije in lokomotive.

Sokolska skupščina v Beogradu.

Beograd, 23. marca. (B) Sokol-
skim slavnostim dne 24. in 25. t. m.
pride tudi stari sokolski borilec Vincenc
Stepanek iz Prage. Skupščini JSS bodo
prisostvovali zastopniki vseh žup pod
vodstvom staroste dr. Vladimira Ravi-
narja. Jutri se vrši predkonferenca ter

seja tehničnega odbora in kulturno-
prosvetnega oddelka. Zvečer priredi
beograjski Sokol slavnostno akademijo.
V nedeljo zjutraj je posvečitev za-
stave beograjskega Sokola. Kumoval
bo sam kralj Aleksander. Skupščine se
bo vršila v dvorani parlamenta.

Ostavka mariborskega župana.

Maribor, 23. marca. (Izv) Kra-
jevni odbor SPJ je na svoji seji dne 20.
marca t. l. sklenil predložiti zaupniške-
mu zboru nastopno resolucijo: 1. Za-
upniški zbor, zbran na seji 22. t. m.
skupno s člani kluba občinskega sveta
sklene z ozirom na izid volitev 18. t. m.
da občinski svetniki odlože vse manda-
te in funkcije v mariborskem občin-
skem svetu in prepuste odgovornost
drugim strankam. Ta sklep se ima izvr-
šiti čimprej. 2. Zaupniški zbor poži-
va ves razredno zavedni proletarijat,
da strne svoje vrste in se pripravi na
boj proti reakciji, ki nam je napoveda-
na. 3. Oblastnemu odboru se naroča de-
lati na to, da se zbere ves proletarijat

Slovenije v eno močno enotno organi-
zacijo na podlagi marksističnega raz-
rednega boja in da je za to treba po-
biti vsako zvezo z meščanskimi stran-
kami.

Resolucija je bila danes dne 23. t. m.
soglasno sprejeta.

Oblastni odbor SPJ in KDZ se se-
stane v Mariboru v nedeljo 25. t. m.,
da napravi važne sklepe v pogledu na
situacijo, ki je nastala po izidu volitev.

POŽAR NA POŠTI V RIMU.

Rim, 23. marca. (K) V osrednjem
brzjavnem uradu je danes nastal požar,
ki je napravil veliko škodo.

dar je brez dvoma, da se bo stranka
zavzela tudi za slovensko šolstvo in
učiteljstvo, ker je šolstvo velikega po-

mena za državo. Dolžnost učiteljstva pa
je, da jo povsod podpira in ji utrudi sta-
lišče tudi pri nam.

Naša vlada in reško vprašanje.

Važne izjave zunanjega ministra dr. Ninčiča.

NEPOPUSTLJIVOST NAŠE VLADE. — DR. RYBAR POTUJE V BEOGRAD.
— TUDI ITALIJANI NEPOPUSTLJIVI.

Split, 23. marca. (B) Včeraj je do-
spel semkaj zunanji minister dr. Momi-
čilo Ninčič na svojem povratku iz Du-
brovnika v Bakar, oziroma v Beograd.
Sprejeli so ga tukajšnji pristaši Narod-
ne radikalne stranke, kakor tudi za-
stopniki oblasti.

Split, 23. marca. (Z) Na svojem
povratku iz Dubrovnika v Bakar in
Beograd je včeraj dospel zunanji mini-
ster dr. Ninčič semkaj in si je v spre-
stvu župana dr. Tartaglia ogledal zna-
menitosti mesta. Nekemu novinarju je
minister izjavil, da je Narodni radikalni
stranki sedaj na razpolago več kombi-
nacij za sestavo nove vlade in da bo
sprejela ono, ki bo zagotovila doseda-
nji potek političnega življenja v državi.
Glede Radića je izjavil minister, da je
njegov uspeh pri volitvah le začasen.
Narodna radikalna stranka bo brezpo-
gojno izvedla ustavo. Kar se tiče pogaj-
anj z Italijo, je dejal dr. Ninčič, da je na
tekočem in da bodo po njegovi mne-
niji izpadle za našo državo povoljne.

Sušak, 23. marca. (Z) Dasi ob 8.
je prispel v Bakar s parnikom »Salo-
no« zunanji minister dr. Momičilo Nin-
čič. Parnik se je ustavil pred hotelom
»Jadrana« in minister se je prepeljal z
motornim čolnom v hotel. Ikraftu je pri-
šla na Sušak iz Opatije naša delegacija
paritete komisije s strokovnjaki pod
vodstvom načelnika dr. Rybafa. Mini-
ster dr. Ninčič se je z delegacijo peljal
po vsej Brajdici in na to z motornim
čolnom po baroški luki in se je potem
povrnil v hotel, kjer je končiral z na-
šo delegacijo in s strokovnjaki. Isto-
časno je imel sejo posvetovalni odbor
Sušaka, ki je sklenil odposlati ministru
posebno deputacijo, ki naj mu obrazloži
položaj mesta in njegove interese glede
konzorcija. Minister dr. Ninčič je spre-
jel to deputacijo. Pozdravila sta ga vlad-
ni komisar dr. Hoholac, potem pa dr.
Červar, ki mu je predložil interese Su-
šaka in obrazložil vzroke, ki govorijo
proti vstopu naše države v širši konzor-
cij (z baroško lukco in Dajto) ali v
ožji konzorcij (samo reško pristanišče).
Povedal mu je tudi na dani natančni
podatkov, da more baroška luka obvla-
dati ves naš izvoz in uvoz. Dr. Červar
je končno prosil ministra, naj vztraja na
poti, na katero se je podala naša delu-
gacija v interesu Sušaka, in da mu bo
zato hvaležen ves naš narod. Dr. Nin-
čič je odgovoril, da mu je dobro znano,
za kaj gre, in da bo ščitil interese drža-
ve in Sušaka. Potem se je nadaljevala
konferenca med dr. Ninčičem in našo
delegacijo. Popoldne se je dr. Ninčič od-
peljal z vlakom preko Zagreba v Beo-
grad.

Opatija, 23. marca. (O) Snoči se
je vršila seja paritetne komisije, ki je
trajala skoro dve uri. Izkazalo se je, da
je med jugoslovenskim in italijanskim
načrtom nepremostljiva razlika. Pred-
sednik jugoslovenske delegacije dr. Ry-
baf je podrobno razložil vzroke, zakaj
ne more sprejeti italijanskega načrta.
Podal je ponovno izjavo, da smatra
beograjska vlada Dajto in Baroš za se-
stavni del Sušaka in da spadata Mar-
tinščica in Brajdica izključno pod jugo-

slovensko državno oblast, vsled česar
ne more biti govora o realizaciji ita-
ljanskega načrta.

Dr. Rybaf je izjavil je sledila dolga
in zanimiva debata. Senator Quartieri
je skušal dokazati potrebo združitve
Martinščice in Brajdice z reškim pri-
staniškim konzorcijem ter skušal ovre-
či tehtne jugoslovenske razloge. Konč-
no je izjavil dr. Rybaf, da bo predložil
italijanski načrt svoji vladi v svrhu
proučitve s strani posvetovalne komi-
sije v Beogradu. Jutri v petek ni seje.
Zadnja seja pred velikonočnimi počitni-
ci se vrši v soboto 24. t. m. dopol-
dne.

(Iz tega avtentičnega poročila je
razvidno, da se ni vršila danes nobena
seja, kakor poroča neki ljubljanski dnev-
nik.)

Opatija, 23. marca. (O) Pred-
sednik jugoslovenske delegacije dr. O.
Rybaf odpotuje jutri preko Ljubljane v
Beograd.

Opatija, 23. marca. (O) Iz kro-
gov italijanske delegacije se doznava,
da ne nameravajo Italijani popustiti v
škodo svojih politično-gospodarskih
interesov glede projektiranega načrta o
reškem pristaniškem konzorciju. Itali-
janska delegacija ima striktno navodila
iz Rima ter je v neprestanem stiku z
min. predsednikom Mussolinijem.

Sušak, 23. marca. (Z) Včeraj do-
poldne sta se sestali ločeno jugosloven-
ska in italijanska delegacija, vsaka s
svojimi strokovnjaki, in sta proučavali
načrt protistranke. Popoldne ob 5. je
bila plenarna seja paritete komisije
v Opatiji. Na tej seji je izjavil načelnik
italijanske delegacije Quartieri, da je
stašče naše delegacije popolnoma na-
sprotno italijanskemu in da je zaradi te-
ga nesprejemljivo. Italijanska delegacija
smatra zato za potrebno, da o tem ob-
vesti svojo vlado. Dr. Rybaf je v ime
naše delegacije razložil argumente
proti italijanskemu načrtu. Podvrnil je
tudi temeljiti kritiki glavne točke ita-
ljanskega projekta. Pred vsem je dejal,
da ima paritetna komisija točno dolo-
čeno kompetenco in delokrog. Njena na-
loga je tehnična in upravna organiza-
cija reškega pristanišča. Konzorcij, ki
ga predlaga italijanska delegacija, bi
pa imel značaj popolnoma neodvisne
države, ki bi imela svoje omejitve ter
svojo sodno, eksekutivno in zakonodaj-
no oblast. Naša država bi se morala
potem odrediti suverenim pravicam nad
lastnim ozemljem v prilog konzorciju,
čigar uprava ne bi bila podvržena ni-
kakemu nadzorstvu. Ti dokazi naše de-
legacije so napravili velik utis na Ita-
lijane, ki so obljubili, da bodo svoj na-
črt zamenjali. Naša delegacija je izjavila,
da niti naša vlada niti kavnost ne bi
mogla sprejeti tako rešitve tega pre-
čega vprašanja. Danes ne bo seje par-
itetne komisije, ker mora italijanska de-
legacija ponovno proučiti svoj načrt.
Prihodnja seja je določena za soboto.
To bo najbrže zadnja pred velikonoč-
nimi prazniki, ker gredo delegati za
praznike domov. Snidejo se šele po Ve-
liki noči.

Hrupna seja v franc. parlamentu.

Pariz, 23. marca. (K) Poslanska
zbornica je razpravljala o proračunskem
provizorju za mesec aprill in maj. Posla-
nec Bracke je zahteval, da se o kreditih za
zasedbo Poruhja razpravlja še pred veli-
konočnimi prazniki. Poincare je izjavil,
da bo na pripombe finančne komisije odgovoril
v tokih in da bo potem poslanska zbornica
mogla pretresati poročilo te komisije. Komu-
nistični poslanec Berthoin smatra ta od-
govor za dvoumen. Poincare je govoril, da
je voljan o tem se podrobneje izjaviti. Če
bi bil, pravi govornik, gotov vaše preudar-
nosti, bi zahteval takoj posvetovanje o tem.
Skrajna levica, ki pa jo je desnica živahno
prekinjala, je proti temu na vso moč pro-
testirala. Ministrski predsednik je nato pou-
darjal, da bodo nekateri komunisti za svoje
škodlive članke in govore morali dati
odgovor pred sodiščem. Z obeh strani so
padli razburjeni medklci. Nemir je postajal
hušji, ko je desnica obdolžila komuniste, da
so agenti Nemčije. Sredi hrupa je minist-
ski predsednik vztrajal pri svojih izjavah,
da se bo mogla poslanska zbornica izjaviti
o kreditih za zasedbo Poruhja, tako, ko bo
vloženo poročilo finančne komisije. Na nov
medklc poslance Berthoina je ministrski
predsednik energično odgovoril. Hrup je
postajal vedno hušji, tako, da je moral

predsednik sejo prekiniti. Ko je bila seja
zopet odprta, je predlagal predsednik
Landru, da se proti poslancu Berthoinu od-
redi cenzura. Prišlo je do novega nemira.
Kljub trditvam več poslancev, da je Ber-
thoin govoril o doslej, ki so bili ob priliki
volitve predsednika leta 1913 sestavljeni
proti Poincareju in njegovi rodbini, je Ber-
thoin to zanikal. Seja je bila do treh popo-
dne prekinjena.

Današnje prireditve

V Ljubljani:

Drama: »Otok in struga«.
Opera: »Nizava«. Red A.
Kino Matice: »Sveinik in grešnica«.
Kino Tivoli: »Sodoma in Gomora«.
Kino Ideal: »Grol Monte Cristo, II. del«.

V Mariboru:

Narodno gledališče: »Pesem slavčka, I. del«.
Nočna lekarniška služba v Ljubljani.
Tekoči teden: Lekarna Leustek pri
Zmajskem mostu in Rohac na Rimski sa-
bi.

Skupščinske volitve v češki luči.

Praga, 21. marca 1923.

Volitve v jugoslovensko skupščino, ki so se pravkar dovršile, so umevno vzbujale silno zanimanje v vseh sosednjih državah. Že več tednov pred volitvami so prinašali posamezni listi članke o njih; nekateri so se upali celo na polje prorokovanja ter so skušali z najrazličnejšimi ugibanji ustvariti sliko politične grupacije po volitvah.

Zlasti mnogo pozornosti so vzbujale volilne priprave in pa volitve same na Češkem in v Avstriji. Predvsem tukaj, na Češkem. Pa saj je to popolnoma umevno, ker Čehoslovaki so nekako nemirno pričakovali, kaj bo. Politične razmere v Jugoslaviji so bile pred volitvami tako zapletene, da je bilo nemogoče, napraviti zanesljivo sodbo o rezultatu volitev.

Zanimivo je to, da so bila najbolj pretirana ravno ona poročila, ki so jih poslali jugoslovenski dopisniki češkim listom. Tako je pisal narodni socialist dr. Mihajlo Rostohar, profesor v Ljubljani, v »Češkem Slovu« članek o političnih razmerah v naši državi. V tem članku trdi, da ima Vidovdanska ustava tendenco, da zavaruje supremacijo Srbov nad Slovenci in Hrvati in da obseja to protihrvatsko in protislovensko politiko tudi velik del srbske inteligence, zlasti republikanci in demokrati, pa tudi del radikalov. V svoji prognozi o bodočih volitvah v skupščino se je ljubljanski dopisnik popolnoma urezal, kakor je razvidno sedaj po končanih volitvah. Trdil je namreč, da bodo imeli v Srbiji velik uspeh republikanci in pa zemljoradniki, ki po njegovem mnenju pomenjajo veliko nevarnost za vladajočo stranko. V Sloveniji pa je prisodil zmago narodnim socialistom. Edino za Hrvatsko se ni zmotil, kjer je prisodil zmago Radiću. Kakor pa je videti sedaj, republikanci niso dobili v vsej državi niti enega mandata; tudi zemljoradniki niso dosegli proročevane čvrste pozicije, narodni socialisti pa so propadli tako, da je njihova usoda za vedno zapečatena.

Praska »Tribuna« trdi v nekem članku od 17. marca, da se bodo izboljšali odnosi med Srbi in Hrvati v taki meri, v kakršni se bo ojačila. Protičeva struja v radikalni in Davidovičeva v demokratični stranki. Volitve so pokazale, da je Protičev vpliv minimalen — saj je Protić propadel celo v lastnem

volilnem okrožju. »Tribuna« meni, da je bila volilna borba pred vsem boj med centralisti in federalisti. Možnost konsolidacije vidi le v tem, ako se uspešno dobojuje notranji boj v radikalni in demokratični stranki. Toda, kolikor je znano meni, v radikalni stranki ni nikakega nasprotstva in je radi tega vsak notranji boj v stranki izključen, vsaj od trenutka, ko je strankino načelstvo izključilo iz stranke Stojana Protića, ki je hotel rovariti proti Pašiću in izzvati razkol stranke.

Nadalje pravi »Tribuna«, da so hrvatski republikanski seljaki že naprej izvajali zmago in da se bo radi tega začela v Jugoslaviji po volitvah nova ljuta borba, ki bi se mogla senjuelno končati z vojaško diktaturo.

Najsmelejše trditve je pisala češka »Nova doba« z dne 17. marca. Pravi da ostaneta po volitvah dotedanji najmočnejši stranki še vedno najmočnejši in da brez njih ne bo mogoče sestaviti vlade. List se je seveda precej občutno zmotil, ker edino radikalna stranka je ostala najmočnejša in edno brez nje ni mogoče sestaviti vlade. Nadaljna trditve, da nova skupščina ne bo sposobna za pozitivno delo, se mi vidi nekoliko presmela in istotako zaključek sestavka, da bi mogel rešiti situacijo edini socializem, o katerem pa v isti sapi prižalava, da je vsled prevelike razcepjenosti nesposoben za vsako delo.

Kakor so bila nezanesljiva in nepravilna mnenja in ugibanja o volilnih rezultatih, tako so bila tudi nepopolna prva poročila o izidu volitev. Sporočene številke so kazale velike difference med pravim položajem in pa sliko, ki so si jo sprva mogli ustvariti Čehi o izidih volitev. Danes, ko so rezultati večinoma ugotovljeni, marsikdo zmaluje z glavo, kajti ogromno napredovanje radikalne stranke v Srbiji in pa koncentriranje Hrvatov in Slovencev okoli Radića, odnosno Korošca, je prišlo precej nenadano. Poleg tega nazadovanje demokratov, vse to povzroča, da si danes večina ni na jasnem, kako bo izgledala bodoča skupščina. Zato vse radovedno pričakuje sklicanja skupščine in razbištritve položaja, od katerega so v precejšnji meri tudi odvisni nadaljni odnosi med Čehoslovaško in Jugoslavijo.

Jan Horák.

Naše časopise o izidu volitev.

»Samouprava«, glavno glasilo Narodne radikalne stranke, ugotavlja, da je dobila stranka g. Pašića skupno z džemijati 121 poslancev, vsled česar je dobila večino. Njena dolžnost je, da ostane i nadalje na braniku vidovdanske ustave. Demokratiška stranka ne more priti v poštev, a dr. Spaho in dr. Korošec, ki sta sicer sicer nasprotovala nekaterim določbam Vidovdanske ustave, nista resna opozicijska. Glavna opozicija so edine hrvatski republikanci z Radićem, vendar pa še ni gotovo, ali pridejo v narodno skupščino ali ne. Radićeva stranka, bodisi da bi naskočila državo kot celoto ali kakršenkoli državni zakon, s katerim se ščiti interesi države in naroda, bo trčila povsod na odpor državne oblasti, ki bo vsako Radićevo akcijo zatirala na isti način kakor vsak naveden zločin. Od stališča, ki ga bo zavzel g. Radić, bo odvisno stališče Srbije napram Hrvatski. Na koncu članka se pripominja, da je odvisno vse od Radića. Nikakor pa se ne bo dovolilo, da se spremeni Hrvatska v novo Irsko.

Beogradski »Novi List«, zmernejši organ demokratiške stranke, piše z ozirom na volilne izide:

V trenutku, ko se je odločil g. Pašić za volitve, je zahteval od naroda odgovor na dve vprašanji: na komunistično-bugarško v Južni Srbiji in na hrvatsko-radićevsko na Hrvatskem. Prvo vprašanje je spravila obznan z dnevnega reda. Efekt se je pokazal v delstvu, da so komunisti izgubili s politično površino. Drugo vprašanje, problem radićevstva, pa je vzel g. Pašić v svoje roke. Rabil ni niti onih, ki so mu pomagali pri gradbi vidovdanske ustave. Izgleda, da je prišel čas zblizanja med g. Pašićem in g. Radićem. Dogodki nam to potrjujejo, čeprav smo mislili, da bo stopil namesto g. Pašića njegov protivnik, g. Protić. G. Pašić ni mislil, da ne rabi ne posredovalca, ne konkurenta. Plemenska podvojenost še ni prišla nikdar tako do izraza kot ravno sedaj.

»Demokratija« (službeno glasilo DS) zatrjuje, da je propadla trditve radikalov, češ da bodo dobili polovico celokupnega števila mandatov ter da bo velik del poslancev, ki so izvoljeni za obrambo ustave, hkrati med revizionisti. Trditve »Samouprave«, da bo nekega dne radićevstvo popolnoma uničeno, je lahkomišelnost. Gotovo je, da se bodo odnosi med radikali in med muslimanskimi avtonomisti ravno vsled Radićevega vpliva poosttrili. Radićevci se nimajo toliko števila mandatov, da bi

ČEŠKOSLOVAŠKA.

Madžarska ideja v učilnicah na Slovaškem. Madžari delajo na vse pretege, da bi ideja madžarske države tako lahko ne izgubila niti v prihodnji generaciji in zato posvečujejo posebno skrb šolam, na katere vplivajo sile očitega protidržavnega mišljenja. V komornski županiji se je n. pr. prigodilo, da je učiteljica, madžarska državljanka, na ljudski šoli očito kazala svoje sovraštvo do češkoslovaške republike ter navduševala mladino tudi v zasebnem življenju za madžarstvo. Dasi je Bratislavski šolski referat dvakrat pozval šolskega nadzornika, da naj učitelja suspendira, se ni učiteljici nič zalega zgodilo, tako da je bil župan navsezadnje prisrčan, iztirati jo po policijski preko meje. Karakteristično za predznanje Madžarov je, da so se pri-

tožili, ker je bila učiteljica odslovljena brez disciplinarne preiskave. Po madžarskih šolah na Slovaškem se še dandanes nemoteno rabijo stare šolske knjige ali pa nove, ki so polne identitističnih gesel in pregovorov. V omenjenih šolskih knjigah so neresnična grafična pojasnila, narodnostni razmer v češkoslovaški republiki, kakor tudi gospodarske škode, ki jih je bajte triandonski mir na ozemlju bivše Ogrske povzročil. S takimi nesmisli se zastuplja madžarska mladina po šolah, ki dobivajo izdatno vladno podporo. Ako pa potem šolske oblasti v obrambo državne avtoritete kolikaj nastopijo, zaženo Madžari krič in vik, kakor bi jih kdo iz kože dri. V istini pa uživajo Arpadovi potomci v češkoslovaški republiki vse udobnosti svobodnih državljanov.

Meje Poliske.

Sklep veleposlaniške konference z dne 15. t. m. je določil meje Poliske z Litvansko na severu in z Rusijo na vzhodu. V resnici je samo pritrdil sedanjemu položaju: kar se tiče meje z Litvansko, je potrdil odlok Društva narodov od 3. februarja, kar se tiče Rusije, je sledil členu 2 pogodbe sklenjene v Rigi med Poljsko in Sovjetsko državo.

Kako si je treba predstavljati novo mejo? V teh neizmerljih planjavah, kjer so prometna sredstva redka, igrajo železnice veliko vlogo. Poljska meja vsebuje dve železnici, ki tvorijo za njo črto za roširanje. Predstavljajte si na severu mesto Vilno, ki tvori točko kota, katerega stranici sta dve železnici, ena ki gre proti jugo-zapadu na Grodno, druga na jugovzhod proti Baranovičem.

Železni kot, ki ga tvorite dve črti, je takorekoč trdna podlaga meje. Naravno, da leži ta mnogo bolj daleč zunaj, tako da je zadaj za prvim ozemljem in dovoljuje transversalno premikanje čet. To je za slučaj vojne silno važna stvar. Rusija je jako dobro razumela vojaško važnost te obmeje črte in je protestirala proti temu, da se dodeli Poljski zapadna stranica kota, to se pravi železnica Vilna — Orany — Grodno.

Razmerje med Anglijo in Francijo.

V zadnjem času je opažati na Quai d'Orsay-u nekoliko nerazpoloženje napram Angliji Imperialističnim krogom je veliko na tem, da si zasigurajo močnejšo Anglijo. Poleg tega jih skrbi vzmirjenje francoskih mas, povzročeno po draginji in poosttriti splošnega političnega položaja, vsled česar iščejo vedno novih in previdnih stikov onstran kanala. Tej logični in vseskozi modri politiki se pravilne argumentacije nikakor ne more odrekati. Ko je poslal g. Poincaré Turkom in Lausanni svoj prvi brojav (ki jim je močno vzravnal hrbtenice), in ko je lord Curzon v razljutjenih besedah javil to nezasišnost v London, je bilo jasno, da konferenca ne more uspeti. Takrat so bile sklane zadnje niti one velike mreže, v kateri se je ujela orientalna politika Anglije.

Te intrige so dobivale pozneje vidno obliko, ko se je prožila v Parizu ideja zblizanja z Rusijo. Senatore de Monze je bil že pred nekaj tedni pripravljen na odhod v Moskvo, vsekakor pa se doždeva, da ugodni trenutek za to »akcijo« še ni prišel. Polslužb. »Temps« opozarja Angleže v jako ljuboznem tonu, da obstoja za Francijo med ruhrsko krizo in orijentskim vprašanjem nerazdeljiva sorodnost. Ako ne bi hotela Anglija priznavati omenjene teze, bi morala nositi nevarne posledice le sama.

Politične novosti.

NAŠA KRALJEVINA.

Likvidacija Magličeve stranke. Iz Tuzle poročajo, da ni Magličeva skupina dobila v Bosni in Hercegovini niti enega mandata. V tuzlanskem okrožju je bila najmočnejša, ki je dobila 4658 glasov, vendar pa s tem številom ni mogla doseči kolikaj. Bivši narodni poslanci te skupine imajo danes v Tuzli sejo in razpravljajo o tem, da li bi nadaljevali svoje delo v politiki ali pa bi stranko popolnoma likvidirali in ustavili izhajanje strankinega organa »Irsada«.

Plemenska in narodna opredelitev izvoljenih poslancev. Izvoljenih je 164 Srbov, 75 Hrvatov, 23 Slovencev, 31 muslimanov, 9 Nemcev, 3 Bunjevci in 1 Rumun. Za ostale poslance opredelitev še ni ugotovljena. Rumunski poslanec je dr. Ivan Zan.

POLJSKA.

Poljska vstopi v malo antanto. Po poročilih »Pr. Tgbl.« iz Pariza, je tamkaj izjavil poljski minister za zunanje zadeve, da Poljska dela na to, da bi jo Mala antanta sprejela medse in da je pripravljena pozabiti na prevaro, ki jo je poljski republiki pripravila Češkoslovaška. Razpor radi Javorina mora biti brezpogojno poravnano. Poljska zahteva, da se ji prepusti ena občina, za katero hoče Čehom dve drugi občini prepustiti. Torej ne bodo doprinesli Čehi nobene večje žrtve. Dr. Beneš bodo v Varšavi, kamor se bo v bližnji bodočnosti odpravil, jako laskavo sprejel. Nobena ovira ne bo več na poti miru med Čehi in Poljaki.

ROMUNIJA.

Madžarska špijonaža v Romuniji. Iz Bukarešte poročajo: Državne varnostne oblasti so odkrile v Velikem Varadinu obsežno vohunsko akcijo. Glavnega krivca, madžarskega oficirja Micko Sándorja, so oblasti že aretirale. Organizacija je imela svoje »ekspoziture« v vseh romunskih cen-

POGAJANJA ZA DIREKTNI PROMET S TURČIJO.

Beograd, 21. marca. (B) V min. strstvu za promet so se začele konference med zastopniki naše vlade in delegati uprave orijentskih železnic za ureditev direktnega prometa s Turčijo.

IRSKA SABOTAŽA JAVNE SLUŽBE.

London, 21. marca. (K) Zaplenjene so bile listine, iz katerih je razvideti, da imajo irski ustaši namen sabotirati javno službo. Angleška policija je pripravi obsežne varnostne odredbe.

Oglejmo si sedaj vzhodno stranico kota, to se pravi železniško črto, ki gre od Vilne proti jugo - vzhodu na Baranoviče, se nadaljuje čez Luniniec, kjer gre preko Pripjata in naprej v smeri proti Rovnem. Mejna črta leži nekoliko pred to železnico. Na severu gre do bližnje Dvinska, na vzhodu do pol kota med Baranoviči in Minskom; bolj na jugu preseka Pripiat, kjer se steka z Goyo; na jugu Rovnega pride do stare meje ob Zbruczu. Z eno besedo: pred železnico leži širok varnostni pas.

Kot, ki ga tvorite dve črti, se upira na dve izvanredno-trdni točki: jugo-zapadni del sloni na trdnjavi Grodno, jugo-vzhodni del pa na utrjenem voliljskem trikotu Rovno — Lutsk — Dubno. Skoraj gotovo bodo točko pri Vilni tudi utrdili. To je zelo važna točka, kjer je treba obvarovati prehod čez Valjo in križišče cest, kakor se je to zgodilo ob Dvini v Dvinsk.

Predzmejje, ki leži na severu in vzhodu okoli Poliske, je neobhodno potrebno za njeno varnost. Zal pa je položaj mnogo slabši na zapadni meji proti Nemčiji, kjer Poljska nima predzmejja, kjer bi pa to bilo bolj potrebno kot povsod drugod. B.

Znan poslanec nacionalnega bloka je izjavil v kulorjih francoske zbornice sledeče: »Življenjski interesi Francije ležijo ob Renu in v Poruhrju, interesi Anglije pa v Orijentu. Če ima Anglija dobro voljo, boste zadovoljni obe velesili. Na Downing Streetu pa morajo pomisliti, da je Francija v stanju, dopseti do svojega cilja tudi pod raznovrstnimi žrtvami. Ali in v koliko se to tiče Anglije, ne bo nikdo vedel bolje nego g. Bonar Law, v čegar premišljenosti modrost pač najtrdnje zaupamo...« Mesece in mesece so v Parizu in v Londonu tajili sorodnost reparacijskega in orijentskega vprašanja. Radi tega so slične izjave in verzije zelo značilne, saj označujejo novo razdobje v politiki zapadnih velesil. V Parizu so mnenja, da bo glede ureditve orijentskega vprašanja slej ali prej moralo priti do konference v velikem slogu. Pričakovati je torej nadaljevanja lausanske igre. Če se bodo vršila pogajanja v Carigradu, potem Francija ne bo mogla izigrati svojih zadnjih adutov. Teren ji tam ni baš prikladen in o g. Bompardu kroži mnenje, da je »diplomata druge garniture«. Ako se posreči Angliji končni sporazum s Turčijo v Carigradu, je s tem dobila veliko bitko. In to ne samo v korist Anglije, marveč v korist evropskega mira.

trih. Aretiranih je bilo 30 članov te zarotne družbe.

ITALIJA.

Zalovanje na italijanskem dvoru. — Dvorni maršal uradno objavlja, da bo trajalo zalovanje radi smrti bivše črnogorske kraljice Milene 180 dni. Zalovanje se bo prekinilo samo ob priliki poroke princeze Jolande, in obiska angleškega kraljevskega para.

Mussolini proti ločitvi zakonov. V Italiji — kakor znano — ne poznajo zakonske ločitve. Nedavno je sprejel Mussolini deputatno narodnega odbora za vpeljav ločitve zakonov. Pri tej priliki se je izjavil Mussolini proti ločitvi, češ, da vlada nima časa, baviti se s takimi zadevami, ker je zaposlena z mnogo važnejšimi vprašanji.

MADŽARSKA.

Razkol v Bethlenovi stranki. Iz Budimpešte poročajo: V parlamentarnih krogih prevladuje mnenje, da bo prišlo v vladi stranki brezdvomno do razkola. Kot enant terribile nastopata posl. Tibor Eckhardt ter voditelj »probulojocih«, Zsilinsky. Izključena bosta iz stranke, ker sta glasovala proti Bethlenu. Pristaši ekstremne skupine hočejo ustanoviti posebno frakcijo. Eckhardt je v bližnjem sodstvu z državnim upraviteljem Hortyjem.

ZEDINJENE DRŽAVE.

Zakaj Amerika ne priznava sovjetske vlade. V vprašanju, zakaj se Amerika brani priznati sovjetsko vlado, objavlja državni tajnik Hughes komunikve, v katerem opozarja na ruske dolgove napram Ameriki in izjavlja, da Zedinjene države ne skušajo izvajati pritiska na dolžnike v tej smeri, da bi morali plačati več kakor morejo, pametni dogovori pa in odklonitev dolžnih obveznosti sta dve različni stvari.

Naše naročnike in čitatelje

opozarjamo, da pravočasno pošljejo naročnino, ako želijo prejemati »Jutranje Novosti« redno in brez presledka.

Obenem opozarjamo, da pričnemo kmalu priobčevati veleznanimiv in privlačen

Jubezenski roman

svetovnoznane ruskega pisatelja.

Kdor noče zamuditi čitanja tega romana, naj pošlje takoj naročnino za »Jutranje Novosti«.

Mesečna naročnina je samo 10 Din (po pošti Din 12.)

Potreben odgovor.

Maribor, 23. marca.

Kar nas je starejših, ki smo dolgo vrsto let pripadali Tavčarjevi napredni stranki, ker je bila ta stranka pod Avstrijo še edina opora slovansko in napredno mislečih narodnih elementov, dasiravno je zagrešila tudi ona precej političnih grehov s tem, ker so se njeni voditelji brez potrebe klanjali pred zastopniki avstroslavizma, smo te dni z ogorčenjem opazili, da se je vrglo njeno glasilo na nedostojen način proti Narodni radikalni stranki, ki ima izmed vseh ostalih strank in stranic zaslug rano bodočnost med slovanskim delom jugoslovanskega naroda.

Kakor se govori, nima NNS (t. j. desidentska skupina demokratov okoli »Slov. Naroda«) nobenega poviča, da bi pričela boj z razvijaločo se NRS v Sloveniji, pač pa bi bilo možno, da so se gospodje tudi topot zaleteli, saj je znano, da menja ta list svoje prepričanje, kakor mu kaže, oziroma kakor se mu ukaže. (G. urednik, to trditve morete priobčiti popolnoma mirno, ker imam na razpolago zapiske, oziroma članke »Sl. N.«, iz katerih se more dokazati programatična levitev omenjenega lista.)

Za danes naj zadostuje dejstvo, da je »Slov. Narod« pred volitvami — tudi potem, ko je nenadoma spremenil svoj bobneči ogenj proti »Jutru« v božajoče hvalisanje Tavčarjevega naslednika v politiki — »blagohotno« možal o razvoju NRS v Sloveniji, po volitvah pa se je v družbi klerikalcev, demokratov in ostalih sovraznikov narodnega radikalizma ob prvi priložnosti vrgel na radikalno stranko, s katero je, kolikor mi je znano, še nedavno »simpatiziral« po svojih posebnih odposlancih na merodajnih mestih. Ker ima vsako početje svoj vzrok, tudi »Narodova« jeza ne bo brez nje! — In ta uzrok mora biti najbrže zelo tehtnega značaja, kar sklepam iz tega, da so gospodje s klisim obrazom požrli odgovor v Vašem listu. Trditve, da so radikalci računali na 2 do 5 mandatov v Sloveniji, pa je vzeta iz nasprotnih listov, ker »Jutranje Novosti« niso nikdar proročevale kaj takega. Sicer pa bi bilo zanimivo zvedeti, v koliko je ta trditev v zvezi s pisanjem gotovih avstrijskih listov, ki imajo svoje poročevalce v ljubljanskih demokratiških krogih.

Očitanje, da je radikalna stranka sama kriva, ako ni dosegla še večjih uspehov, je v obliki, kakor je to storil »Sl. Narod«, najmanj krivično, dasiravno je v resnici le izraz osebne užaljenosti. Vodstvo NRS v Sloveniji je res malo preveč zaupalo raznim »demokratom in narodnim naprednežem«, ki so se svedeno zaklinjali, da so prelomili vse zveze z mladinskimi in starinskimi demokrati in ki so se izdajali za odkritosrčne spokornike, v resnici pa so bili le navadni podležji — tudi pri nas v Mariboru — ki so bili pripravljeni zatajiti principe demokratizma, socializma itd. kakor so se naučili v svojih strankah! In to podlost izrabljati proti NRS, ki naj bi morala preiskati z Röntgenovimi žarki značajnost in duševne obisti onih, ki so se ji ponujali iz demokratiških vrst in sami nedostojno, temveč tudi pomanjkanje strankarskomoralnega takta, kar bi moglo vodstvo NRS dokazati z imenovanjem onih, ki so se prišli pomlat s strani, ki napada.

Pristaš radikalne stranke more biti vsak državljani, ako iskreno sprejme načela in ideje, ki jih je sprejela stranka v svoj program in za katerih uresničenjem stremi. Kdor pa se hlina, da hoče biti član stranke, istočasno pa nima namena služiti strankinim načelom, je neznanež in naj se še tako tolče na prsa češ, nočem biti več demokrat, sicer pa me tudi do sedaj nihče ni vprašal po moji iskrenosti in značaju. In takih ljudi je bilo najbrže tudi nekaj, toda ne v smrtoto NRS, pač pa v smrtoto stranke, kateri so formalno pripadali in še danes pripadajo.

Toliko na splošno. Če bo pa treba še nadaljnih pojasnil, storim svojo dolžnost v imenu vseh iskrenih slovanskih radikalcev. I. L.

Novosti iz Primorske.

Nesrečna mlada dekleta. — Nočni čuvaj, ki straži pogorišče vzorčnega semnja v Trstu je začel iz neke na pol podre barake bolesto stokanje. Radeveden, kaj se tam godi, je šel na lice mesta. Tam je našel dve mladenki, ki sta se v nekem kotu zvaljali v bolehnih kričih. Poleg njih se je nahajala steklenica, ki je vsebovala še nekaj octove kisline. Čuvaj je takoj obvestil rešilno postajo, ki je mladenki odpeljala v bolnico, kjer so jima izprali želodec. Nesrečnici sta bili 20 letna Montina iz St. Petra ter 24 letna Falconeti iz Tržica. Povedali sta, da so jih gnali v smrt večni družinski prepri.

Steptari med seboj. V neko krčmo v Barkovljah je prišel 37 let star možakar, rdečbradec, sedel k mizi in si naročil četrtno vina. Ni se zvrnil prve kupice, ko je poklical k sebi krčmarja ter mu tajnstveno pripovedoval, da je našel nekje na Krasu skrit bogat zaklad. Iz žepa je izvlekel srebrno krono in 20 kronski zlatnik in jih pokazal začudenemu krčmarju. Denarja se je držala flovica, kakor bi bil res izkopani iz zemlje. Tuje je prosil krčmarja, ako bi mu hotel zaklad odkupiti, ker nujno potrebuje denarja. Krčmar sicer ni imel toliko, da bi kupil bogat zaklad, pač pa si je mislil, da bi mu tudi posredovanje nekaj vrglo. Domenta sta se za kupno ceno 30 tisoč lir, na kar je tuje odšel z obljubo, da se vrne tekom enega tedna. Med tem časom je krčmar že našel kupca v osebi nekega Jesuruma. Določena dne se je tajinstveni tuje res vrnil in prinesel s seboj pod pazduho veliko silvo torbo. Namignil je krčmarju, ki se je nahajal skupno s kupcem Jesurumom v spodnjih prostorih gostilne, naj ga pelje v spaino sobo, kjer mu bo denar izročil. Ko sta prišla v sobo, je tuje zopet potegnil iz torbe dva zlatnika in ju položil na mizo. Nato je odšel krčmar po zahtevanih 30.000 lir. — Tuje je denar prešel in ga zopet zavezal v ruto, v kateri mu je bil prinesen. Nato je odšel z izgovorom, da gre še po ostanek zaklada. Ker ga pa je predložil ni bilo nazaj, so šli vsi ostali v spainico, da pregledajo dosedanje bogastvo. Zelo so se začudili, ko so videli, da so se v torbi nahajale namesto zlatnikov in srebrnikov, okrogle bakrene ploščice. Še bolj pa so ostrmeli, ko so zapazili, da je vseboval robec mesto prstnih bankovcev, star časnikiški papir! Očitano je bil prodajalec jako spreten in je v navzočnosti krčmarja zametel robec z bankovci z enakimi s papirjem. Zadeva so naznanili beliči.

A. K.

Kupčija s sramežljivostjo.

Sloneli smo v udobnem vagonem kupeju. Vsem se je poznalo na obrazih, da se dolgočasimo. Mlad Italijan je prvi izprožil pogovor. Ponudil je s preračunano gesto nasproti sedeči mladi elegantni dami fino cigareto — in takrat smo se vsi oddahnili, osvobodjeni prenapetega ozračja tišine.

Od vseh poslušalcev sem edini zastopal našo mlado kraljevino — odbor nik brez portfelja. Dama, mešanega plemena, francoske matere in švicarskega očeta, je fungirala kot nekaka kontrapika, a zgovorni Italijan je bil enoglasno izvoljen starejšinam.

Tudi improvizirani Benjamin, katerih pokolenje se je zelo jasno izražalo na zakrivljenih, znojnih nosovih — sta hočeš nočeš morala odkleniti skrbno pogrnjene potne kovčge in proti svoji volji prevzeti po naši razposajeni družbi jima diktirane funkcije — točnice.

Tu si imel priliko v inteligentni družbi naučiti se marsičesa. To se pravi, Italijan ni v svoji gostobesednosti pustil ostali družbi niti do sape, kaj šele do kakega medikla ali komentatorja! No, dasi molčeči družabnik, sem vendarle prišel, če ne takrat, pa vsaj danes na svoj račun — ko se bom (govorim v dovršeni prihodnosti!) vračal iz uredništva s preskrbljenim — kosilom...

Evo vam, kar nam je med drugim pravil kratkočasni Italijan:

Da, cenjena dama in spoštovani gospodje! Živimo od razpada sem do danes v nekakem splošnem mrtvili in očesa vseh Evropejcev se kakor v hudi mrzlici obračajo proti zapadu — v baido Ameriko, od katere pričakujejo vzpostavitev svetovnega reda... Od Amerike, gospoda, ki nas je svojčas obsela z obljubami in obeti krasnih Wilsonovih načel... Ha, ha, ha! Amerika! Na obrazih vam čitam, da sprejemate to ime z najodličnejšim spoštovanjem! Toda mi, Italijani, ne stavimo na Ameriko počenega groša! Carusov civilizirani nam pravi in nanj, mogočni

rimski potomci, ne pozabimo kar čez noč! Morda ne poznate one velikanske afere, ki je zanimala naše žurnaliste leto dni bolj nego zanimajo v današnjih dneh Dunajčane Breitbarthove vrtočinske...

Saj ga poznate vsi našega slavnega junaškega tenorista Enrico Carusa! To vam je bil — junak svojega časa, Bog daj mir in pokoj njegovi umetniški duši. A vrag vzemi vse Amerikance in njih prazne obljube in gesla, kakor njih običaje in zakone!

Pa da ostanemo pri stvari! Ne spominjam se več leta, ko je Caruso opazil nevredne duše Severoamerikancev z večno lepo pozicijo naše južne muzike... Ko se je nekega dne šetal po Central-parku v Newyorku, se je po čudnem naključju njegova nič hudega sluteča roka približala zelo izraziti obilnosti gospe Graham, spoštovani dami iz boljše njujorške hiše, ki si je ravno preganjala dolgčas z opazovanjem opic na tamkajšnji razstavi — in po njemu je bilo! Dama je kriknila, redar je prihitel in hočeš-nočeš je moral naš vrli pevec na policijo... Zadeva je prišla pred sodišče... Obtožba je bila prečitana in licemerska, za moderno Ameriko značilna obsodba se je glasila: G. Enrico Caruso, svetovni tenorist, član oper v..., itd. itd., se je pregrešil po \$.... itd. ter je s tem obsojen na globo 12 dolarjev...

Dvorana je bila pri obravnavi nabito polna... Zagovornik tožiteljice je z najgorostnejšimi posvskami bilal Carusovo pobalinstvo ter obsodil njegovo »pustolovščino« kot italijansko prostaščino...

Caruso je seveda odkazal predpisano globo na licu mesta. Niti gospe Graham, ki je bila pri obravnavi osebno navzoča in ki je šele tam izvedela, da je njen »špalski« oboževalec identičen s slavnim svetovnim Carusom ter je ravno vsled te konstatacije še v zadnjem hipu energično zahtevala, da se tožba umakne, ni prišla na svoj račun... Skesana nad svojo prenapetostjo je po izvršeni obsodbi poslala svojega služabnika v veliko opero, ki je izročil Carusu pisemce, v katerem so se med drugim nahajale tudi besede: »Oprostite, v parku nisem znala, s kom imam

opraviti!... Povabim Vas nocoj po operi na večerje v moji palači v ulici... Nadomestiti Vam hočem prikrašeni vščipljaj s toliko večjo popustljivostjo... Vaša udana... itd. Pisma je bilo izdanih 12 dolarjev...

Naša sopotnica se je pričela dušiti od kašlja... »Preveč dima, cenjena?« jo je kavalirsko skušal opravičevati naš zgovorni sopotnik. Odprl je z uslužno gesto kupejsko linico, premotril kakor junak večera svoje verne poslušalce in ko je kašelj pri naši dami jel popuščati, je nadaljeval:

Da, Amerikanec — vam je v prvi vrsti: industrijalec, preračunjevalec, trgovci izvečke »Liebig« gotovo dobro poznate!... In kaj je treba posebnega za izdelovanje te svetovnoznane, priljubljene in delikatne slaščice? V Italiji je ta recept davno znan: V ogromnem kotlu zavrejo pasjo ali mačjo mrhovino in končno kot nameček parklje in roževino poginulega mrjasa. Zavrela in zgostena masa se zavije v primerne ovojce, a za uspešno razprodajo skrbijo mnogoštevilni in postri kričavi lepaki po uličnih vogalih, oznanjujoč med drugim:

... najokusnejši in najsolidnejši naj... naj... itd... mesni izvleček sveta...

In podobno izdružuje Amerikance, zvesti svoji preizkušeni iznajdljivosti, tudi — drugo specialiteto, t. j. — sramežljivost.

V tem slučaju vzame Amerikance poljubno damo, kolikor mogoče svežo in postavno, v najnovejšem ameriškem kroju in umvno — iz boljše družbe... Postavi jo v vlak, ali v razstavno dvorano, ali pa v javni park, skratka na kraj, kjer se shajajo — do vzeti zemljani... Ne daleč od nje odkaže svoje obzorje skrbnemu očesu postav, šklečemu venomer v smer svoje pohlevno pričakujoče varovanke...

Komaj je seveda v skromni možganski masi prežedeča čuvajla dozorela domneva, da je prišel katerikoli telesni del v varstvo izročene mu dame po naključju ali brez njeja v stik s tem ali onim Adamovim potomcem — je ljudstvo izvršeno, kupčija s sramežljivostjo — sklenjena.

V tem hipu dama zakriči, redar pri-

hiti na lice msta in predno se je kalin zavedel svojega prestopka, je že priplepljen na prijemljivih tleh policijske zadrževalnice... Zadnje besedo pa ima seveda sodišče, ki izterja brez odloga in vzhlica od zločinskega pustolovca sorazmerno z žaljeno sramežljivostjo kazen 10, 100, 1000 ali več dolarjev, od katerih pripade glavni delež »sramežljivi« dami, odstotki pa na polovico pozornemu policijskemu uslužbencu ter »Skladu« v zaščito morale.

Navedena obrt je v Ameriki sila razširjena in uspeva bolj z vsakim dnem. Statistike »sklada« v zaščito morale« izkazujejo vsako leto večji pribitek, dejstvo, ki prepričuje Amerikance, da se morala Jenki-jev stalno dviga, kar nudi vrlim gospodom očetom, soprogom in bratom popolno zadostitev...

Perbacco! Kmalu bomo čuli, da se bo uvedel pod neprestanim dvigom praktičnosti in poenostaviteljnosti, v Ameriki tudi v tem oziru povsem nov sistem, po katerem bodo častitljive ameriške dame posečale javna šetališča, vlake, razstave itd., s primerno že od daleč čiljivo tablico na oprsju ali za hrbtiščem, ki bo vsebovala popolno tarifo sramežljivosti: vščipljaj za roko... dolarjev 5, za stegno... dolarjev 10, poljub na usta... dolarjev 15 itd. itd.

Tako torej izgleda sramežljivost v Zedinjenih državah, ona sramežljivost, ki jo na Francoskem nazivljajo: »macrotage«, ali pri nas v Italiji — fuji! beseda je tako umazana, da se je ne drznem izustiti.

In glejte, v Ameriki izvršujejo navedeno obrt in žive od nje, kakor smo videli, le osebe nežnega spola iz »boljše« hiše, pri nas v Italiji, pa se udeležujejo le še, kolikor mi je znano, v tem poklicu manjverni ljudje iz najnižjih socialnih slojev...

Seveda imajo severnoameriški zakon in običaji le v Ameriki svojo praktično veljavo. Kadarkoli pride Amerikane v mojo domovino Italijo, se v očigled nevarnosti, v katero bi ga mogla pilitirati njegova kramarska praktičnost, prilagodi popolnoma našim nesmiselnim običajem ter se spekulacij popolnoma odreče. Vrie Amerikane ponujajo v Italiji svojo »sramežljivost«

popolnoma brezplačno, pa najsibo kupec eleganten konjeniški častnik ali pa navaden služabnik pri hotelskem »listu«.

O, da bi moglo izpregovoriti beneške gondole, florentinski penzionari, rimske družinske hiše, ali pa prenočišča Rivijere ali Zlate školike! Gotovo bi njih kočljivo pripovedovanje uverilo našega tenorista Carusa ali njegovega pustolovskega posnemalca, da ni treba v svrhu utešanja poželjivosti po severnoameriških damskih bedrih, prebroditi širni Atlantski ocean ter potem še plačevati dolarske globe...

Vam pa, cenjena gospoda, svetujem, da brzdate, ako kdaj popotujete v Zedinjene države, svojo »ščipaželnost«. Ali pa pripravite — ako bi vas obsla neodoljiva slična slast — 12 dolarjev, in če pomislite, da je dandanes skoto vsaka ameriška dama iz boljše hiše hčerka, sestra ali celo soproga uglednega kralja petroleja, jekla ali duhana, se vendarle lahko v današnjih kritičnih časih splošnega pomanjkanja in bede marsikdo, vrnivši se iz Amerike, zado voljno pobaha, da je za 12 dolarjev vščipnil — kraljevo ženo!...

Pri nas v Italiji, gospoda, primanjkuje redarjem časa, a javnim upravam smisla za praktičnost ameriškega zaslužka... Naše dame se poslužujejo kot varuhov lastnih bratov, očetov ali soprogov, ki pa seveda v svoji večji vročernosti, nimajo potrpljenja pričakati šele od sodnje primerne zadostitve, ampak obračunajo s predrznim paglavcem kar na licu mesta... Z dežnikom, ali palico, saj me razumete!...

Vlak se je blizal Ljubljani, ko sem moral prekiniti neumornega govornika s pripravljanjem svoje obilne priljage...

Pri slovesu mi je še segel v roko in pristavil:

»Večna slava ciganskemu potepuhu Kristofu Kolumbu, ki je po odkritju Novega sveta milostno dovolil, da se njegovi sopotniki, razbojniki, kanalie in izvrženci starega sveta udeležujejo v novi domovini kot aktualni pošteni izdelovalci in kupčevalci gnilega mesa, a njih ugledne boljše polovice, bivše dekle in sobarice, kot dandanašnje dobro obnesle prodajalke — ameriškanske sramežljivosti!...«

Emil Gaboriau:

Akt štev. 113.

Roman.
(Nadaljevanje.)

Pri teh besedah se je marki zgrudil, kakor se podere hrast, če ga zadene strela. Zdravnik, po katerega so poslali, je mogel samo izjaviti, da ne more več pomagati. Proti jutru je Louis s suhim očmi gledal, kako je oče izdihnil.

Sedaj je bil on gospodar.

Nepravičnost markija, da bi obšel zakon in zagotovil svoje premoženje nesporno svojemu najstarejšemu sinu, je rodila sedaj svoje sadove.

S pomočjo kaznive uslužnosti zastopnikov je bil gospod de Clameran na podlagi ponarejenega fideikomisa odredil, da nastopi po njegovi smrti Gaston vso dedščino. Sedaj jo je prevzel Louis, in niti Gastonovega mrtvaškega lista mu ni bilo treba.

On je bil sedaj marki de Clameran, bil je prost in razmeroma bogat. On, ki ni imel nikdar niti petdeset frankov v žepu, je razpolagal sedaj s premoženjem 200.000 frankov.

To nenadno bogastvo mu je zmedlo glavo tako, da je opustil vsako hinavstvo ter je s svojo veselostjo pri očetovem pogrebu vzbujal splošno pozornost in ogorčenje. Komaj je bila padla zadnja gruda na očetovo krsto, že je prodal v gradu vse, kar se je sploh dalo prodati.

Drugo jutro je odslavlil vse služabnike tudi vse one uboge stare ljudi, ki so upali, da bodo pod to streho izdahnili. Niso ga ganile njih solze in njih prošnje, še celo ozmerjal jih je.

Nato se je dogovoril s očetovim notarjem. Podpisal mu je polnomoč za prodajo vseh posestev ter dobil od njega vsoto 20.000 frankov kot prvi predjem. Nato je zaprl vrata gradu, ki ga ni hotel nikdar več videti, ter dal ključke Ivanu, ki je imel pri Clameranu majhno hišico in je hotel ostati tam.

Ubogi Ivan ni imel niti pojma, da je pripomagal takrat, ko je preprečil, da Valentina ni prišla k Louisu, uničiti Gastona.

Ko je prevzel ključke, si je dovolil samo eno pripombo:

»Ali naj ne iščemo trupla Vašega brata, mar ni? In če najdemo truplo, kaj naj se zgodi?«

»Kar je treba, bom naročil notarju.«

In proč je bil, kakor da mu gori za hrbtom.

Ko je stopil nekega večera iz poštnega voza na umazani pariški tlak, se mu je zdelo, da lahko kupi vse to veliko mesto. Podobne iluzije prihajajo vsakemu, ki se še nikdar ni moral boriti z bedo življenja in ima naenkrat v rokah dedščino.

Mladi marki je bil zapustil svojo domovino ter se je domisljal bog ve kako važna oseba da je, mislil je, da bo v Parizu že zaradi svojega imena in svojega bogastva igral kako vlogo. V svoje veliko začudenje pa je zapazil, da je ostal v tem velikem mestu sredi vse te množice tako neopažen, kakor kaplja v veliki reki. To mu pa ni vzelo poguma; odločen je bil, da za vsako ceno zadovolji svoje strasti.

Njegovo plemiško ime je imelo le eno prednost, ki je bila pa za njega usodna: Odprlo mu je vrata Faubourg Saint Germain.

Tam je spoznal ljudi svoje starosti, dobrega imena, ki so imeli toliko letnih dohodkov, kakor je znašala polovica vsega njegovega kapitala. Skoraj vsi so priznali, da morejo le živeti, če zelo štedijo, ter da se smejo le prav redko udajati svojim strastem in svoji razposajenosti, kakor si more delavec le redkokdaj ob nedeljah privoščiti izlet.

To in podobno pa novodošlemu ni odprlo oči. Skušal je posnemati slajni nastop teh mladih ljudi, ni bil pa tako previden, kakor oni. Učil se je izdajati kakor oni, ni se pa navadil, da bi si svoje izdatke razdelil. Tekom treh mesecev je bil marki de Clameran že na slovesu. Bil je dober igralec ter se je bil slajno in radodarno kompromitiral z neko znano maloverdno žensko.

Pri cerkvi sv. Magdalene si je bil najel udobno stanovanje s hlevom za tri konje, ter vse opremlil z najpotrebnejšim; seveda je bilo to najpotrebnejše zelo drago, tako da je spoznal, ko je začel računati, z grozo, da ga je stal kratki čas, ko je bival v Parizu, 50.000 frankov, torej četrtino dedščine. Vrh vsega pa je zaostajal za svojimi prijatelji ter je to občutil nekako kot žalitev. Bil je podoben kmetu, bilje svoje kljuse, da bi dohiteel dirkalnega konja.

50.000 frankov! Skoraj bi bil opustil to igro. Toda kako? Ali naj se prostovoljno umakne? Kolikor mu je srce pozelelo, se je udajal svoji lahkomiselnosti in tej zapeljivi okolici. Tisoče novih strasti se mu je odpiralo, in poleg vsega je videl krog in krog slučaje nezasišanih uspehov, seveda tudi brezprimernih porazov. Mislil je, da mora v mestu, kjer se sprehajajo po trotoarjih milijoni zlata, brez dvoma tudi on dobiti tak milijon.

Kako, tega ni vedel, in tudi razmišljal ni. Kratkotrajno si je mislil, da mora priti tudi njemu, kakor že mnogim pred njim, njegov srečni dan, če že drugače ne gre, se oženi bogato.

Toda bogate neveste ni našel in tako je prišel na vrsto zadnji bankovec. Na nujno prošnjo za denar mu je odgovoril notar odklanjajoče:

»Ničesar nimate več, kar bi mogli prodati, marki, ničesar drugega, kakor grad. Gotovo je grad mnogo vreden, toda težavno, če ne nemo goče je najti kupca za posestvo, ki je tako zaljeno. Zagotavljam Vam, da se bom zelo trudil, da dobim takega kupca in verjemite mi itd.«

Louis je bil uničen. Kakor da bi se bil pričakoval tega konca. Kaj sedaj?

Ni se mogel odločiti, da bi se odrekel veselju življenju, katero je živel tri leta. Nadalje je živel kakor do sedaj in je živel prvi čas od kreditu, ki ga uživa vsak, ki je v kratkem času mnogo napravil.

Toda kmalu je bilo tudi tega konec. Prišel je dan, ko je moral prepušiti svojim upnikom, ki so se bili v velikem številu oglašili, zadnje ostanke svojega bogastva, opremo, vozove in konje.

Pregnan v več kakor skromno stanovanje, se ni mogel odločiti, da bi se bil odpovedal družbi bogatih mladih ljudi, ki jih je bil štel nekaj časa med svoje prijatelje. Živel je sedaj na njih račun, si izposojal zdati pri tem; zdaj pri onem večjo ali manjšo vsoto, ter ni nikdar vračal. Stavil je, in če je izgubil, ni plačal. Mladim ljudem se je ponujal za vodnika ter je izrabljal na tisoče načinov izkušnje, ki so ga stale 200.000 frankov. Skratka, bil je pustolovec.

Niso ga naravnost odganjali, vendar je občutil dobroto, da so ga še trpeli med seboj ter so ga zaničevali. Zdvajal je že ugasnila v njem zadnja iskra poštenosti, ker je njegova poželjivost vedno naraščala in za par let blagostanj bi bil zmožen vsakega dejanja, tudi zločina.

Zločina sicer ni izvršil nobenega, vendar je bil zapleten v ostudno afero goljufivega izsiljevanja, iz katere ga je potegnil star prijatelj njegove rodbine, grof Commarin, ki je celo zadevo prikril in mu dal sredstva, da je šel na Angleško.

Ni pa ostal dolgo v Londonu. Klátil se je povsod po Evropi, zdaj tu, zdaj tam, brez drugega kapitala, kakor s svojo predrznostjo, globoko pokvarjenostjo in spretnostjo v igri.

Ko je imel v Hamburgu srečo v igri, se je končno leta 1865, vrnil v Pariz, kjer je mislil, da so ga po osemnajstletni odsotnosti pozabili. Ko se je vrnil na Francosko, je veljala njegova prva skrb domovini, staremu gradu, za kateri se je bil prej notar zaman trudil najti kupca.

Morda se je sedaj našel kupec; na vsak način

Na novo došla

je velika zaloga najmodernejših slamenkov in svilenih klobukov. Naročila za preoblikanje, barvanje in beljenje po najnižji ceni.

Modni salon
K. STADLER
LJUBLJANA,
Sv. Petra cesta štev. 23
I. nadstropje.

Ubog invalid

bi rad kupil kako ponošeno obleko, perilo, ponošene bele mesarske jopice in čevlje. Ponudbe prosil pod »invalid« na upravo lista.

Premog, cement
in strešna opeka

stalno v zalogi
H. Petrič, Ljubljana,
Dunajska cesta 33. — Tel. 366.
Skladišče »BALKAN«.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze iskrenega sočutja, ki so nam došli povodom smrti našega srčno ljubljenega soproga, očeta, brata, svaka in strica gospoda

Arturja Tomažič-a

za poklonjene krasne vence in cvetje, za ganljivi žalostinki in za številno čašče spretnost na njegovi zadnji poti, se vsem najpriarnejše zahvaljujemo.

Žalujoča rodbina Tomažič.

Gričar & Mejač, Ljubljana
samo Šelenburgova ulica 3.
Najnovejše obleke za gospode, dame in otroke.

Obligatorično koncesijonirani
preiskovalni laboratorij za tehnično kemijo
GRAZ, Petersgasse 48
se priporoča za vsakovrstne analize. — Tehnična obratna kontrola po zelo znižanih cenah.